

Mokřadní louky v nivě Plesné. Foto Petr Jiskra.

Nová národní přírodní památka Bublák a niva Plesné

Petr Jiskra, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

V zemědělské krajině Chebska se nachází člověkem málo dotčené místo, kde si příroda do jisté míry dělá, co chce. Po tisíciletí zde říčka Plesná modelovala terén a prohlubovala údolí do té míry, že dnes tady najdeme širokou nivu zaklesnutou mezi poli. Při pochůzce touto krajinou si může být člověk jist, že suchou nohou neprojde. Bažiny a močály protkané neprostupnými lužními lesy se spoustou tůní a mraky komárů a jiného bodavého hmyzu, špatně přístupné obří buly ostřic a kopřivy dosahující rozměrů dobře hnojené kukuřice, nejsou na první pohled místem zvoucím k rekreaci. Pokud však člověk oželí mokro v gumovkách a komáří kousance, bude mu odměnou procházka úchvatným kouskem divoké přírody. Zachovalost zdejší přírody spojená s unikátními geologickými jevy byla příčinou vzniku národní přírodní památky Bublák a niva Plesné (vyhlášena 15. 4. 2017). Předmětem ochrany jsou vývěry plynů vázaných na geologický zlom, dále je chráněn přirozený tok

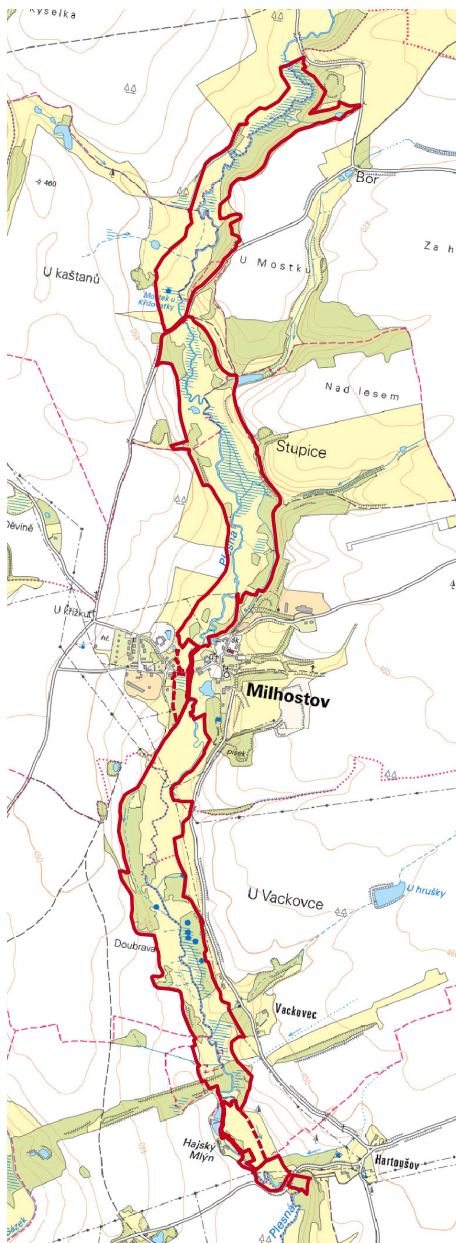
říčky Plesné a zachovalá údolní niva s charakteristickými mokřadními společenstvy. Bezesporu nejunikátnějším a návštěvnický nejvíce atraktivním jevem jsou mofety. Jedná se o přirozené vývěry sopečných plynů deroucí se na povrch země. Z podrobných geologických průzkumů vyplývá, že plyny zde unikají z velkých hloubek podél Hrzínského zlomu. Téměř sto procent (99,8 %) mofetových plynů tvoří oxid uhličitý, zbytek doplňuje dusík, kyslík a metan. Jedinečná v evropském měřítku je přítomnost izotopu Helia ^3He a ^4He v neobvykle vysoké koncentraci (1,8–4 ‰). Helium se na zemský povrch dostává jen velmi vzácně a v případě Bubláku jde o jednu z nejvyšších koncentrací helia v Evropě. Podobné množství helia v sopečných plynech se vyskytuje už jen v okolí činných sopek. Veřejnosti známé jsou Hartoušovské mofety. Dá se tu totiž dobře zaparkovat a člověk nemusí nikam daleko chodit. Mofety jsou přímo pod nosem, a to doslova. Mofety, které jsou zaplavené, lze najít velmi

snadno. Již zdaleka lze slyšet bublající vodu a přijdeme-li po zvuku až k mofetě, uvidíme “vařící se” vodu. Je to zvláštní podívaná. Člověk vidí, jak se voda vaří, také slyší, jak se voda vaří, a přesto je voda v mofetách studená. O něco obtížnější je najít mofety bez vody, které nebublají. Také zde vyvěrají z hlubin Země plyny, ale až na nepříliš hlasité syčení chybí výraznější zvukové jevy. Tyto, takzvané suché mofety, lze najít podle odumřelé vegetace. Výrony plynů rostlinám nesvědčí, a proto se kolem výduchů tvoří různé velké miskovité plochy holé hlíny bez života. Tato místa jsou smrtící pastí pro drobné živočichy. Brouk střevlík nebo třeba stonožka si při honbě za potravou chtějí zkrátit cestu přes mofetové pole, a to je jejich konec. Vysoká koncentrace oxidu uhličitého je omámí a poté zahubí. Suché mofety jsou pohřebišťem nejen bezobratlých živočichů, ale často lze v mofetách najít i ptáka nebo rejska, kteří dostali chuť na otráveného brouka nebo stonožku a mofeta pohltili i je.

Nedaleko od Hartoušovských mofet se nachází méně známé, ale větší mofetové pole – Bublák. Výrony Bubláku leží přímo v nivě říčky Plesné a tak jsou po celý rok zaplaveny. Silné výrony plynů zde probublávají vodou a poskytují neobyčejný zážitek.

Území národní přírodní památky však netvoří pouze mofety. Obtížně dostupné meandry říčky Plesné a krajina plná močálů poskytuje dostatečný prostor a klid celé řadě vzácných druhů rostlin i živočichů. Z rostlin stojí za pozornost hrotnosemenka bílá (*Rhynchospora alba*), která roste v počtu několika jedinců na jediném místě ve zrašelinělé louce poblíž Milhostova. Z dalších vzácnějších druhů v území roste prstnatec májový, vachta trojlistá nebo rosnatka okrouhlolistá. Všechny uvedené druhy mají jedno společné – potřebují k životu přirozený vodní režim, který byl v nivě Plesné naštěstí zachován.

Rákosové porosty poskytují úkryt a prostor pro hnízdění motákům pochopům a v poslední době také jeřábům popelavým. Přirozený tok říčky Plesné a divoké porosty vrb podél břehů jsou tím pravým domovem

▲ NPP Bublák a niva Plesné zaujímá území o rozloze 149,7 ha. Kopíruje tok Plesné v délce téměř 6 km mezi obcemi Mlýnek a Hartoušov.

pro bobry evropské. Na Plesné tato nenápadná zvířata nemají zapotřebí stavět rozsáhlé hráze a tak jejich přítomnost prozradí spíše pokácené stromy nebo skluzavky do vody. Z dalších druhů vázaných na vodní prostředí lze jmenovat mníka jednovousého, mihuli potoční, rosničku obecnou nebo třeba blatnici skvrnitou.

Co se bude s tímto územím dít dále? Zdejší krajinu od nepaměti ovlivňoval více či méně člověk. Také údolí podél Plesné bylo do nedávné doby extenzivně využíváno. Kde to jen trochu šlo, pásal se skot. Úživné nivní louky poskytovaly i několikrát do roka bohatou píci nebo stelivo a vrbové porosty podél říčky byly pravidelně seřezávány pro košíkářské účely. Jako zázrakem se říčce Plesné, alespoň v údolí Bubláku, vyhnulo meliorační a napřimovací šílenství, takže estetické křivky přirozeného toku zůstaly zachovány. Dnes jsou louky z větší části opuštěné a zarůstají tužebníkovými ladi, ze kterých se časem stane lužní les. Lužní lesy mají v nivě Plesné zcela jistě své opodstatněné místo, ale alespoň v některých částech je žádoucí zachovat luční enklávy a na ně vázaná druhově bohatá společenstva rostlin a živočichů. Péče o chráněné území by tedy měla směřovat k vytvoření a udržení pestré mozaiky lesních porostů, luk i křovin doprovázených drobnými tůněmi, říčkou i močály. Věřím, že se díky spolupráci vlastníků, správců území a ochrany přírody podaří zachovat tento unikátní kousek přírody i pro naše potomky. ■

- ▲ Bouřlivě bublající mofety Bubláku. Foto Přemysl Tájek.
- ▲ Vývěry plynů v potoce Plesná. Foto Petr Jiskra.
- ▲ Pěna našlehaná vývěry plynů na mofetách Bubláku. Foto Stanislav Wieser.
- ◄ Nejčastějšími oběťmi zdejších mofet jsou drobní bezobratlí. Na obrázku Hartoušovské mofety s množstvím střevlíků, ploštěk, much, pavouků a sekáčů. Foto Přemysl Tájek.